

گزارش

رئیس‌جمهوری آمریکا پس از تنها ۴۸ ساعت عملیات «پروژه آزادی» در تنگه هرمز را متوقف کرد

تثبیت اقتدار ایران در خلیج فارس

تازه‌ترین نمایش دونالد ترامپ و ایالات متحده در تنگه هرمز، خیلی زود به نمونه‌ای دیگر از ناکامی‌های بی‌درپی واشنگتن در این گذرگاه راهبردی تبدیل شد. «پروژه آزادی» که قرار بود با هیاهوی رسانه‌ای، قفل تنگه را باز کند و ابتکار عمل را از ایران بگیرد، در عمل پیش از آنکه به یک عملیات مؤثر تبدیل شود، از نفس افتاد. در تمام دو ماه گذشته هر بار که آمریکا تلاش کرده یا اتکا به قدرت نظامی معادله هرمز را تغییر دهد، در نهایت با واقعیت‌های سخت میدانی روبه‌رو شده و عقب‌نشسته است. ترامپ در آغاز این طرح، با ادبیاتی تهاجمی مدعی شده بود به درخواست «کشورهای جهان» و لگد عمل شده تا کنترل تنگه هرمز را از دست ایران خارج کند و هرگونه اقدام تهران را بی‌پاسخ نگذارد. اما این ادعاها عمر بسیار کوتاهی داشت. تنها ۴۸ ساعت پس از کلید خوردن پروژه آزادی، همان ترامپ که از «پاسخ قاطع» سخنی می‌گفت، در شبکه اجتماعی خود از توقف آن خبر داد. وی در پستی در شبکه «تروث سوشال» ادعا کرد که «این تصمیم را بر اساس درخواست پاکستان و کشورهای دیگر انجام داده و همچنین علت دیگر این تصمیم، پیشرفت قابل توجه در دستیابی به توافق نهایی و جامع با نمایندگان ایران است.»

با این حال این چرخش سریع، بیش از هر تحلیل پیچیده‌ای، نشان می‌دهد فاصله میان شعارهای ایالات متحده و واقعیت‌های میدانی در تنگه هرمز تا چه اندازه عمیق است. پروژه‌ای که با ادعای تغییر قواعد بازی در تنگه هرمز آغاز شد، حتی فرصت پیدا نکرد قواعد موجود را به چالش جدی بکشد.

این در حالی است که تنها چند ساعت پیش از اعلام عقب‌نشینی ایالات متحده از عملیات موسوم به «پروژه آزادی»، پیژرگست و مارکو روبریو، وزرای جنگ و امور خارجه آمریکا با صراحت از این طرح دفاع می‌کردند و آن را گامی ضروری برای تأمین امنیت کشتیرانی می‌دانستند.

اما مهم‌ترین متغیری که در پس این عقب‌نشینی قرار دارد، واقعیتی است که طی دو ماه گذشته به‌تدریج تثبیت شده است، یعنی قدرت میدانی ایران در تنگه هرمز. این قدرت صرفاً به حضور نظامی خاصه نمی‌شود، بلکه ترکیبی از موقعیت جغرافیایی، تجربه عملیاتی و توانایی اعمال فشار هوشمندانه است. در این مدت، ایران در تنگه هرمز نشان داده که می‌تواند بدون ورود به یک جنگ تمام‌عیار، هزینه‌هر گونه اقدام خصمانه را به‌طور قابل‌توجهی افزایش دهد. همین ویژگی، تنگه هرمز را به یک «گلگواه پرهزینه» برای هر نیروی مداخله‌گر، بخصوص آمریکا تبدیل کرده است.

در چنین شرایطی، عملیات «پروژه آزادی» از همان ابتدا با یک تناقض اساسی روبه‌رو بود: آمریکا می‌خواست با ابزار نظامی، قضایی را کنترل کند که اساساً در آن، برتری ندارد. تجربه ۴۸ ساعت از زمان آغاز عملیات تا پایان آن، نشان داد واشنگتن به‌خوبی دریافته‌که تغییر قواعد بازی در تنگه هرمز پسا‌جنگ، در عمل غیرممکن است و هزینه‌های آن نیز به مراتب فراتر از دستاوردهای احتمالی خواهد بود. به همین دلیل، توقف سریع عملیات ایالات متحده در تنگه هرمز را باید نوعی عقب‌نشینی حساب شده دانست: عقب‌نشینی‌ای که هشدن جلوگیری از گرفتار شدن در مسیری پرهزینه و نامطمئن است، به‌خصوص آنکه روز سه‌شنبه نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با شلیک هشدار به سمت ناوشکن‌های آمریکایی که قصد عبور از تنگه هرمز را داشتند، آنها را وارد به عقب‌نشینی کرد.

آمریکا در این مقطع، در عمل با این واقعیت روبه‌رو شده که حتی با وجود برتری نظامی، نمی‌تواند معادله بازنویسی‌شده تنگه هرمز توسط ایران را دوباره بازنویسی کند.

در چنین فضای، به نظر می‌رسد واشنگتن ناگزیر است برای خروج از بن‌بست تنگه

هرمز، به مسیرهای کم‌هزینه‌تر از جمله دیپلماسی فکر کند؛ مسیری که البته خود نیازمند پذیرش واقعیت‌های جدید در این گلگواه حیاتی است.

پیام نیروی دریایی سپاه کشتی‌های مستقر در خلیج فارس

فرماندهی نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خطاب به کاپیتان‌ها و مالکین کشتی‌های مستقر در خلیج فارس و دریای عمان بر این عبور و مرور از تنگه هرمز مطابق ضوابط ایران و مشارکت مطلوب شناورها در امنیت دریانوردی منطقه، تشکر می‌کنیم. با پایان تهدیدهای متجاوزان و در سایه رویه‌های جدید، امکان عبور و مرور ایمن و پایدار از تنگه فراهم خواهد شد.»

معیار بلوغ حکمرانی

یادداشت

رسول کوهپایه زاده

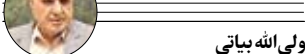
وکیل پایه یک دادگستری

در روزگار بحران، درست در هنگامه‌ای که اضطراب عمومی، نگرانی‌های امنیتی و اقتضات ناشی از وضعیت جنگی بر فضای جامعه سایه می‌افکند، بیش از هر زمان دیگر ضرورت بازگشت به قانون، عدالت و موازن حقوق بنیادین شهروندان احساس می‌شود. تجربه تاریخی ملت‌ها نشان داده است که خطر اصلی در شرایط فوق‌العاده، صرفاً تهدید خارجی نیست؛ بلکه گاه فرسایش تدریجی بنیادین و ریشه‌دار است که در قانون مردم به بهانه شرایط اضطراری، تهدیدی عمیق‌تر و جدی‌تر برای بنیان‌های یک جامعه قانون‌مدار محسوب می‌شود.

در نظام حقوقی ایران، حریم خصوصی، مصونیت مکاتبات و ممنوعیت تجسس، نه یک امتیاز تشریفاتی، بلکه حقی بنیادین و ریشه‌دار است که در قانون اساسی و قوانین موضوعه مورد تأکید قرار گرفته است. اصل بیست‌وپنجم قانون اساسی با صراحتی کم‌نظیر اعلام می‌دارد: «بازرسی و نرساندن نامه‌ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آنها، استراق سمع و هرگونه

حفظ امنیت در چهارچوب قانون

یادداشت

ولی‌الله بیاتی

عضو کمیسیون شوراها و امور داخلی

بر اساس قانون اساسی، حتی در شرایط جنگی یا دیگر موقعیت‌های خاص، هر گونه اقدام فراقانونی منوط به خواست و تأیید شورای عالی امنیت ملی (یا شورای امنیت کشور) است؛ همان‌گونه که قانون نیز شواهدی تأمین استان نیز چنین اختیاری داده است.

آنچه رئیس محترم قوه قضائیه مطرح کردند، در راستای قانون در حقوق مردم و الزام مسئولان به تصمیم‌گیری و اقدام، صرفاً بر اساس قانون و شرع است تا

مبادا در شرایط حساس، از جمله جنگ،

حقی از مردم تصبیع شود. تأکید بر رعایت حال مردم درباره ضرورت مراعات اصل در میدان حاضرند و از نظام جمهوری اسلامی ایران حمایت می‌کنند. از اهمیتی مضاعف برخوردار است.

ممکن است خدای نکرده در شرایط جنگی، افراد یا گروه‌هایی به دنبال تسویه حساب‌های شخصی باشند که نباید به‌جدا از وقوع چنین رفتارهایی جلوگیری کرد. امروز دشمن درصدد ایجاد نارضایتی و تفرقه در کشور و نیز شکاف میان نظام و مردم است؛ بنابراین باید مراقبت کنیم رفتارهای ما خواسته‌های دشمن را تأمین نکند.

به گمان من، مهم‌ترین دلیل تأکید رئیس قوه قضائیه همین بود که در چنین شرایطی با دقت بیشتری بر مدار

ایران

Iran Newspaper

قاضی القضات در توصیه به همکاران خود با استناد به اصل ۲۵ قانون اساسی تأکید کرد

عدول از قانون به بهانه جنگ ممنوع

گزارش

گروه سیاسی

حجت‌الاسلام والمسلمین محسنی‌اژه‌ای، رئیس قوه قضائیه، طی سخنانی در نشست با جمعی از مقامات قضایی، توصیه‌هایی تخصصی در خصوص شیوه عمل در شرایط جنگی مطرح کرد؛ توصیه‌هایی که خلاصه آن را می‌توان در این یک جمله جمع کرد: «شرایط جنگی نباید بهانه‌ای برای عدول از قانون و شرع شود.» وی خطاب به آنان گفت: «جنگ، شرایط و اقتضات خاص خود را دارد؛ این یک گزاره مصرح و ثابت شده است؛ لکن اهمام و تمرکز ما معطوف بر آن است که به بهانه اقتضات جنگی، مجوز عدول از شرع و قانون صادر نشود.» رئیس قوه قضائیه در سخنان خود، مشخصاً به اصل ۲۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد و گفت: «اصل ۲۵ قانون اساسی ناظر بر ممنوع بودن تجسس مگر به حکم قانون، در شرایط جنگی نیز باید رعایت شود. این اصل تعطیل‌پذیر نیست

و نباید به بهانه شرایط و اقتضات جنگی از اجرای آن سر باز زد.»

اصلی که محسنی‌اژه‌ای در جمع مقامات قضایی آن را مطرح کرد، اعلام می‌دارد: «بازرسی و نرساندن نامه‌ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آنها، استراق سمع و هر گونه تجسس ممنوع است مگر به حکم قانون.»

رئیس دستگاه قضا در تفسیر خود از وضعیت موجود و لزوم عمل به این اصل از قانون اساسی عنوان کرد: «بدون تردید لحاظ جوانب امنیتی و اطلاعاتی و ایضاً مقابله با پدیده نفوذ و جاسوسی و خلع سلاح دشمن در این عرصه، برای ما بسیار مهم و حیاتی است؛ بویژه در شرایطی که دو جنگ در کمتر از یک سال به ما تحمیل شده است؛ لکن با تمام این تفاسیر، شرایط جنگی، مجوزی برای زیر پا گذاشتن شرع و قانون اساسی نیست. این اصل مهمی است که همه مقامات قضایی و ضابطین ما بدان اهتمام دارند.» رئیس عدلیه عنوان کرد: «شرایط جنگی و اقتضات آن قطعاً سبب نخواهد شد

ما شرع و قانون و عدل و انصاف را زیر پا بگذاریم؛ این مفاهیم برای ما مقدس و واجب هستند.»

به بیان دیگر، رئیس عدلیه با تأکید بر اصل ۲۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (ممنوعیت مطلق تجسس، بازرسی و شنود مکالمات مگر به حکم قانون)، این اصل را نه یک امتیاز تشریفاتی، بلکه حقی بنیادین و ریشه‌دار در شرع و قانون می‌داند. وی معتقد است، شرایط جنگی با بحران‌های امنیتی هرگز نمی‌تواند مجوز تعطیل عدالت و نقض حریم خصوصی شهروندان باشد؛ موضوعی که در مواد ۱۵۰ قانون آیین دادرسی کیفری و ۵۸۲ قانون مجازات اسلامی و قوانین جرائم رایانه‌ای هم به آن اشاره شده و نشان می‌دهد حتی در سخت‌ترین جرائم نیز نظارت قضایی، شرط اساسی هر گونه اقدام استثنایی است. در واقع پایبندی به قانون در روزهای بحران که مورد تأکید رئیس قوه قضائیه قرار گرفته است، نشانه بلوغ حکمرانی و تنها راه حفظ اعتماد عمومی و امنیت واقعی است؛ زیرا امنیت واقعی در دل قانون متولد می‌شود، نه بیرون از آن.

ملت‌ها، نه در دوران آرامش، بلکه در فضای ترس و اضطراب رخ داده است؛ زمانی که برخی می‌کوشند ضرورت امنیت را در برابر حاکمیت قانون قرار دهند، حال آنکه امنیت واقعی دقیقاً در دل قانون متولد می‌شود، نه بیرون از آن.

هیچ وضعیت فوق‌العاده‌ای، اصل کرامت انسان را از میان نمی‌برد. هیچ بحرانی، حق دفاع، اصل برائت، منع تجسس و مصونیت حریم خصوصی را بی‌اعتبار نمی‌کند. ضابط دادگستری و هر مقامی نیز تنها در حدود اختیارات مصرح قانونی و مشروعیت دارند و خروج از این حدود، نه تأمین امنیت، بلکه عدول از عدالت است.

پایبندی به قانون در روزهای آرام، فضیلتی حقوقی است؛ اما پایبندی به قانون در روزهای بحران، نشانه بلوغ حکمرانی و معیار واقعی عدالت است. هنر نظام حقوقی آن نیست که تنها در شرایط عادی از حقوق مردم سخن بگوید؛ بلکه آن است که در دشوارترین شرایط نیز مرز میان «اقتدار قانونی» و «تعدی به حقوق ملت» را حفظ کند. تأکیدات رئیس قوه قضائیه، دفاع از حریم خصوصی، منع شنود غیرقانونی، مقابله با تجسس فاقد مجوز و تأکید بر تشریفات قانونی، نه تقابل با امنیت، بلکه دفاع از امنیت مبتنی بر قانون و عدالت است؛ امنیتی که بدون آن، نه آرامش عمومی پایدار می‌ماند و نه اعتماد ملت.

هشدار به‌موقع رئیس قوه قضائیه

یادداشت

محمد حسین محمدی

نایب رئیس کمیسیون قضایی و حقوقی

آنچه رئیس محترم قوه قضائیه مورد تأکید قرار دادند، مربوط به اصل ۲۵ قانون اساسی و منع تجسس است. در قانون اساسی به‌صراحت به این موضوع اشاره شده و مسئولان و مأموران نهادهای مرتبط با موضوع از تجسس در زندگی خصوصی افراد منع شده‌اند.

پس از تصویب قانون اساسی جدید و بازنگری آن در سال ۱۳۴۸، در برهه‌هایی مواردی رخ داد که برخی دستگاه‌ها

بدون اجازه و اذن مقامات مافوق، از طریق شنود و تجسس، در این مورد افسار ورود می‌کردند. این رویه، نبعاتی برای جامعه به همراه داشت؛ از جمله اینکه بسیاری از مسئولان، حتی در حوزه قانونی و عملگردی خود، به این دلیل که مبادا مورد تعدی قرار گیرند، از انجام وظایف سر باز می‌زدند.

به‌خاطر دارم که امام شهیدمان در همان زمان تذکراتی دادند و دستگاه قضا نسبت به عملکرد برخی دستگاه‌های متخلف وارد عمل شد. مؤکد تأکید می‌شد که اگر قرار است درباره کسی اطلاعات بیشتری کسب شود، باید حتماً بر اساس دلایل منقن، با اذن و دستور قاضی، آن هم به‌صورت محدود و در مسائل خاص- نه مسائل شخصی فرد- انجام گیرد.

دانشجویان، اندیشمندان و شهروندان عادی حق دارند نظرات انتقادی خود را در چهارچوب قانون بیان کنند. اما این نقدها نباید به افشای اطلاعات حیاتی به دشمن منجر شود. همچنین نهادهای نباید به بهانه «پیشگیری از نفوذ دشمن»، زمینه نقض حقوق شهروندی و خصوصی مردم را فراهم کنند.

سختان رئیس قوه قضائیه یک پیام دوگانه دارد: هم برای نهادهایی‌که نباید بدون حکم قانون تجسس کنند و هم برای شهروندان که نباید با سوءاستفاده از فضای باز، آب به آسیاب دشمن بریزند.

۲۵ تعطیل‌ناپذیر است و حتی در اوج درگیری‌های نظامی، حاکمیت موظف به رعایت حریم خصوصی مردم است. قوه قضائیه با متخلفان از این اصل چه در

قانون، وارد حریم خصوصی اشخاص شود. بر کسی پوشیده نیست که این اصل یکی از ارکان بنیادین حریم خصوصی در نظام حقوقی ایران محسوب می‌شود و بر حرمت مکالمات، مکاتبات، مراسلات و تماس‌های افراد تأکید دارد. در اسناد بین‌المللی حقوق بشر نیز حریم خصوصی از اصول محوری تلقی شده و تضمین آن از وظایف حاکمیت‌هاست. اما در نظام جمهوری اسلامی ایران، این حق با استناد به اصل ۲۵ و صرفاً «به حکم قانون» قابل محدودیت است. تکرار تأکید بر این اصل توسط مقامات عالی قضایی کشور، از جمله رئیس قوه قضائیه، به منظور پیشگیری از تعرض احتمالی به حریم خصوصی اشخاص صورت می‌گیرد و جنبه اخطار قانونی دارد.

نکته مهمی که از بیانات رئیس قوه قضائیه برمی‌آید این است که تعادل بین امنیت و آزادی باید دقیقاً رعایت شود. از یک‌سو، مقابله با جاسوسی و نفوذ دشمن (مانند آمریکا و اسرائیل) ضرورتی انکارناپذیر است و هیچ کس حق ندارد با ارائه اطلاعات محرمانه به بیگانگان، امنیت کشور را به مخاطره اندازد و از سوی دیگر، نمی‌توان با سوءاستفاده از عناوینی مانند «دفاع ملی»، از حقوق قانونی مردم در برقراری ارتباطات خصوصی را محدود کرد.

رئیس قوه قضائیه هشدار داده است که به اصل ۲۵ و صرفاً «به حکم قانون» قابل محدودیت است. تکرار تأکید بر این اصل توسط مقامات عالی قضایی کشور، از جمله رئیس قوه قضائیه، به منظور پیشگیری از تعرض احتمالی به حریم خصوصی اشخاص صورت می‌گیرد و جنبه اخطار قانونی دارد.

نکته مهمی که از بیانات رئیس قوه قضائیه